

Tisztás

„Akik olyankor egy tisztáson megállnak, mélyen, mélyen bent a csalitos közt, azok tudják, hogy nem lehet soha igazuk azoknak, akik a békét csinálják. Mert a békét nem lehet csinálni. Az van, s azt csupán megtalálni lehet.”

Wass Albert-Farkasverem

A tartalomból:

Petrozsényi Nagy Pál: Új Világ	2-3.
Torockón jártunk, 2008	4-5.
Kirs Mónika: Istenszeretet az erdélyi költészetben	6-7.
Csiki András: Képzetek	8
Irodalom kvíz	12

Torockón jártunk... 2008.október

Immáron sokadik közös kirándulásunkat követően merült fel, hogy meg lehetne próbálni - az élményeket összefoglalandó - szavakba önteni a történeteket.

A kirándulás ötlete még a nyár folyamán fogalmazódott meg bennem és végül is a szeptember végi indu-

lás mellett döntöttünk. A csapat igencsak összszeszokottnak mondható, hiszen tagcserekel bár, de Erdély néhol kiváló minőségű, máshol rossz és igen sok helyen *úttalan útvajait* már többször megpróbáltuk végigjárni és kevés kivételtől eltekintve nem is hátráltunk meg.

Az első célpont a Jád-völgye. A Királyhágóig nem volt gond, a szokásos úthasználati matrica, pénzváltás, az idő borús, de nem veszélyes. Tehát jobbra fordulunk Királyhágó községnél, illetve előbb megvárjuk a muzeális tehervonat lassú és bizonytalan elhaladását.

(folytatás a 4. oldalon)

Petrozsényi Nagy Pál: ÚJ VILÁG

Kopogtattak.

– Tessék! – kapta fel a fejét a hírneves főszerkesztő, éppen kávézott, s ilyenkor nem szerette, ha zavarják.

Fáradt tekintetű ember lépett a szobába.

– Elnézést a zavarásért. A főszerkesztő elvtársat keresem.

– Parancsoljon, én vagyok.

– Bárány – mutatkozott be sután a váratlan látogató. – Bárány Béla, kérem tisztelettel.

– Harsányi. Milyen ügyben keres?

– Hogy milyen ügyben? Hát... izé... hogy is mondjam...?

– Röviden – nyomta szét cigarettáját Harsányi. – In medias res.

– Hogy tetszett mondani?

– Térjen a lényegre, kedves...

– Bárány, kérem tisztelettel. De ha zavarok...

– Csak mondja bátran! – erőltetett arcára némi mosolyfélé. – Mi mindenkit meghallgatunk. Szeretne panaszt tenni?

– Isten őrizz, én csak egy... novellát hoztam – kurkászott elő a férfi egy gyűrött kéziratot.

Hiába, a szerkesztőségi munkának is vannak árnyoldalai! Egyszer torzonborz alak robbant a szerkesztőségbe, öszszevissza gesztikulált, és felemelt ököllel követelte, írjanak azonnal részletes tájékoztatást korszakalkotó találmányáról, amely bármely sörényes lényt tizenöt másodperc alatt örökre megkopaszthat. Ahogy elnézi, ez a Bárány sem éppen bárány, bár eddig csak bégetett inkább. De ki tudja, hogy a hamu alatt mi minden pislákol még.

– Tegye le, majd elolvassuk.

– Köszönöm – rebegte Bárány hálálkodva, zavartan állt egyik lábáról a másikra, aztán valahogy mégis bátorságra kapott.

– De nem lehetne most, kérem tisztelettel?

– Sajnálom – emelkedett fel Harsányi. – Keressen meg úgy egy hét múlva.

Bárány elborultan nyúlt a zsebébe, mire a főszerkesztő sietve megkérdezte:

– Rövid?

– Tíz oldal.

– No, nézzük! – rogyott vissza gyanakvóan.

De semmi sem történt. A férfi továbbra is félszeg és előzékeny maradt, csupán a *zsebkendőjét* rántotta elő.

– Foglaljon helyet, kérem!

Bárány megkönnyebbülten foglalt helyet.

– Tetszett? – óvakodott elő a kérdéssel, miután a főszerkesztő végignyargalt a novellán.

– Maga erdélyi?

– Miből tetszik gondolni? – lepődött meg a férfi.

– Egyszerű: aki ilyen... hm... stílusban fogalmaz, az csak erdélyi lehet. Disszidált:

– Igen.

– Miért?

– Mert... Nem tudom, meg tetszik-e érteni, de én nem szeretek, és nem is tudok tapsolni.

– Ismeri a magyar himnuszt?

– Egy picit.

– És a románt?

– Elénekeljem?

– Köszönöm, majd alkalomadtán. Háza, autója volt-e?

– Csak reumám, de az most is megvan.

– Mestersége?

– Suszter.

– Párttag?

– Voltam, amíg egy mondat ki nem csúszott a számon.

– Nevezetesen?

– Éhes vagyok.

– Aha! Utána?

– Kizártak.

– Értem. Aztán mondja, miről szoktak beszélni egy-egy pártgyűlésen? Például maga, még mielőtt kizárták volna? – csóválta meg a fejét a főszerkesztő.

– Megköszöntem szeretett főtitkárunk értékes tanácsait, melynek révén soha nem látott fejlődésnek indult a cipőfelsőrész-készítő ipar, továbbá pártunk és kormányunk áldozatkész fáradozását, amiért a fény századába vezetnek, és új házakat, agráripari központokat építenek nekünk. Végül megfogadtam, hogy igyekszem méltó lenni a bizalomra, ezért a jövőben még jobb, selejtmentesebb cipőket készítek.

– Brávó! – tapsolt a főszerkesztő. – El tudom képzelni, hogyan beszélne akkor, ha még tapsolni is tudna. Ha így folytatja, nálunk akár miniszter is lehet.

– Viccelni tetszik?

„– Maga erdélyi?

– Miből tetszik gondolni? – lepődött meg a férfi.

– Egyszerű: aki ilyen... hm... stílusban fogalmaz, az csak erdélyi lehet. Disszidált?”

– Ahogy vesszük – mormogta sötéten. – Én mindenesetre sikert és kellemes beilleszkedést kívánok. Vegyen magának kocsit, és csináljon néhány gyereket.

– Nagyon szívesen – élénkült meg a derék cipésmester. – Tej van, gyereksegély jár. Csak a menyecske hiányzik – kacintott hamiskásan.

– Hát csak igyekezzék, igyekezzék! Ami a novelláját illeti, egyelőre elég csiszolatlan, stílusa dagályos és itt-ott magyarul, szereplői vértelenek, s a mondanivaló is hiányzik – fejtegette Harsányi tárgyilagosan. – A maga helyében előbb a nyelvtant tanulgatnám, hozzá helyes-írást, aztán stiliztikát. Másrészt próbáljon jobban feloldódni. Azonosuljon a hőseivel, de függetlenítse is magát tőlük, különben sosem tud különbséget tenni aközt, amit ír, és aközt, amit csak gondol. Ez az első írása?

– Legalább a tizedik – szontyolodott el az erdélyi. – De még egyetlen sort sem közöltek – vallotta be őszintén. – Pedig milyen kinnal, verejtékkel írtam, minden szót megrágtam, kérem tisztelettel. Hasztalan, hol a szavakat kevertem össze, hol a gondolatok sántítottak.

– Mégis írt.

– Írtam.

– De hát miért, ha csakugyan annyi kínba, fejtörésbe került? Kényszerítették? Miért nem olvasott, ült be egy moziba inkább? Vagy ilyesmik nem érdeklik?

– Dehogynem.

– Különös – töprengett el a főszerkesztő. – Tulajdonképpen miről írt?

– Hogy egyszer Erdélyben is tanítsák a magyar himnuszt – húzta ki magát a görnyedt cipésmester –, s ne kelljen többé tapsolni, ha lélegzeni akarok.

– Nocsak! – nézett nagyot a hírneves főszerkesztő. – Nem is olyan buta ez a jámbor suszter. Azt hiszem, kezdem pedzeni, miért kérődzött maga minden mondat után – jelentette ki fokozódó respektussal. – Remélem, nálunk nem lesznek problémái.

– Remélem – gyúlt ki az erdélyi arca. – Az biztos, hogy eddig csak jót tapasztaltam, sőt... Mintha az idő is szebb lenne, itt kevesebb a felhő, több a világosság.

– Nálunk.

– Bizony, mert ha a nap nem süt, ott a villany, ugye, nem úgy, mint odaát a „fény országában.” A lakosság békés, sorba sem áll senki, mert mindent megkap a hústól a képmagnóig.

– Nálunk.

– Igaz, hogy drágán, de hát dolgozni kell, s akkor lesz hús is, kérem tisztelettel. Nézze ezt az öltönyt! – mutatott komoran kopott ruhájára. – Tíz éve nyüvöm, de esküszöm, nem sokáig. Legközelebb frakkban és Ladán jelentkezem maguknál.

– Ámen. Ezek szerint feladja, mármint az irodalmat, s a stiliztika helyett most élni tanul.

– Szó sincs róla – válaszolta szinte sértődötten. – Az irodalom nekem mindig szívügyem volt. Egyetemem ugyan nincs, egyet-mást azért megtanultam. A kaptafánál. De ami késik, nem múlik. Egyszer az irodalmat is megtanulom – fogadkozott ünnepélyesen –, és írok egy könyvet a magyar valóságról.

– Máris? – hökkent meg a hírneves főszerkesztő. – Tulajdonképpen mióta él itt, kedves Bárány mester?

– Két hónapja.

– Gratulálok. Én ötven éve ízlelgetem, mégis analfabéta vagyok hozzá.

Teltek a napok. Elmúlt a nyár, az ősz anélkül, hogy Bárány jelentkezett volna. Már jól benne jártak a télben, amikor a főszerkesztő egy részegbe botlott.

– Hülye!

– Bo... bocsánat! – dadogta a toprongyos férfi.

– Bárány úr! – rezzent össze Harsányi az ismerős hangra. – Nem ismer meg?

– Nem, de ha fizet egy fél decit, akkor megismerem.

– Menjünk! – invitálta egy bárba rövid habozás után. – Hogy van? Meséljen! Merre dolgozik most? – bújt ki belőle a kíváncsi publicista.

– Sehöl.

– És a Lada? Ha jól emlékszem, azt mondta, legközelebb frakkban és Ladán jelentkezik nálunk.

– Nincs semmiféle Ladám. Az istenit, hát kinek néz maga Csavargó vagyok, most ez a mesterségem, passz – felelte a férfi tompa tekintettel.

A főszerkesztő szívébe szánalom suhant. Szegény tróger! Vajon tényleg nem ismert meg? Egyáltalán mi történt vele, hogy idáig jutott? – találgatta megindultan. Ahogy elnézi, ez nemcsak a kaptafát, a tollat is rég sutba vágta, s vele együtt álmait egy magyar, új világról.

A romániai menekültek ügye nem sokkal ezután napirendre került, egységes politikai programmá vált, melynek értelmében valamennyi disszidens menedékjogot kapott. Megalakult az Erdélyi Szövetség, mindez akkor, amikor maga Magyarország is kátyúba zuhant. A gazdaság pangott, nőtt a munkanélküliség, infláció. Ugyanúgy, mint az erdélyi Kárpátok között is.

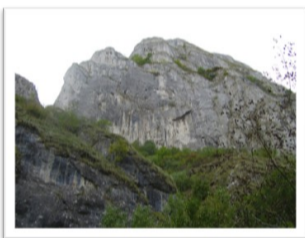
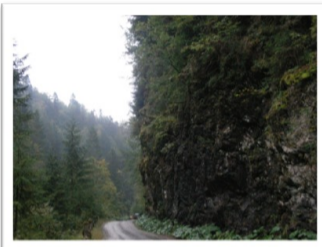
Harsányi sajnálkozva gondolt vissza az egykori suszterre, aki előbb egy maga teremtette írói világba, majd hozzájuk menekült. Egy nap ajánlott levelet kapott. Bárány írta. A borítékban maszatos füzet lapult. Új világ – silabizálta a hírneves főszerkesztő.

Hanem a füzet abszolút üres volt.

(folytatás)

Az út eleje gyönyörű, őszi színekben pompázik a Bihar-hegység, mellettünk folyik a Jád patak, már készülök a beszámolóra, hogy majd az egyik vízesésnél elmondom, amit a környékről olvastam. Beszélék a vidéket feltérképező nagyváradi magyar tudósról, Czárán Gyuláról, amikor az út elkezd romlani, ahogy az interneten olvastam: "kátyús ugyan, de lassú menetben jól járható". A Lesi-tó elejénél megállunk egy kis elemőzsiára, „Innen már csak 20-25 kilométer Biharfüred és út közben feltáruznak a csodaszép vízesések. Közben elered az eső, ami nem meglepő, hiszen a mai Románia legcsapadékosabb területén vagyunk. Az út? Félelmetes helyen megyünk át, ami egyszerre gyönyörű és hátborzongató. A Jád pedig folyik, zubog, zuhog, ömlik csodálatos szépségével, az eső pedig az az igazi bőrig áztató, kitaró eső. Majd három órát haladunk a völgyben, én olyan fél órácskára tippeltem előzetesen, a vízesések az esős időre és az időbeli csúszásra való tekintettel kimaradnak - nehéz volt a döntést meghozni, pedig hát az ember ugye nem minden nap küzdi át magát a Jád mentén és nem minden nap nézheti meg az úgynevezett vicinális vízeséseket, amelyek egymást követik és van közöttük bizony 80 méteres is... szóval valahogy kivergődünk Biharfüredre, a nagyon kedvelt síelőhelyre. Innen ered a Jád, meg is nézzük a forrást, ami tényleg nagyon szép, nagy kövekről csorog alá, úgy is hívják: Csodaforrás. Az eső ömlik, tervet módosítunk, az Aranyos-völgyén keresztül megyünk Torockóra, tavaly itt jöttünk vissza, az út kifogástalan, kátyúk nincsenek. Akkor hát indulás. Belényes-

Képek 2008. szeptemberi, torockói kirándulásunkról

Vaskohsziklás (Stein) és már az Aranyos folyó völgyében vagyunk. A táj csodálatos, időben mínusz száz év. Jégbarlangok, cseppkőbarlangok, aranybányák mellett viszik az utunk és mellettünk az Aranyos egyre széleseedik. A Bihar-hágón egy gyors fényképezkedés és pihenő. Az Aranyos szélesedett és kezdett sötétedni, de így is megfigyelhető volt Topánfalván és Aranyosbányán (a két nagyobbacska város) a hajdani ipari üzemek szörnyű állapota, valamint az, hogy a helyi lakosokat egyáltalán nem izgatja, hogy a főút mellett tíz centiméterre teregetik ki a nagymosást követően a ruhákat. Elhagytuk Alsószolcsvát, a múltkori túránk kiindulópontját. Most már besötétedett, a hegyek fölött gyülekező, hatalmas esőfelhők azért még kivehetőek voltak. Mindjárt Borréven vagyunk és onnan tíz perc Torockó. Csak hogy adódott egy kis probléma, az egyik autónk durrddefektet kapott. Miután a pótkerék sem bírta, nem volt más lehetőség az autót az utasaival együtt az Aranyos-völgy sötétjében hagytuk és elindultunk segítséget kérni. Gyorsan üdvözöltük a háziakat, rövid fél óra alatt sikerült a házakat elosztanunk, kértünk egy pótkereket a vendéglátónk (Király Marika) férjétől (Király Ferenc - híres bútorfestő) és ketten visszaindultunk a hátrahagyottakért. Azonban alig hogy elhagytuk Borrévet, zötyög szembe velünk a defektes autó, tudniillik az történt, hogy egy román úriember - aki Ártándon határór és Debrecenben is van lakása - megállt és segített. Este a vacsora után megismerkedtünk a tápiógyörgyei srácokkal. Ez a Budapest melletti község Torockó testvértel-

lepülése. Kiderült, hogy ők bizony annak a zenekarnak a tagjai, a James Bandnek, amelyik a falunapok szombat esti programjának keretében a báli zenét fogják szolgáltatni. A második nap reggel: gyönyörű. Kinyitottam az erkélyre nyíló ajtót és ott volt a Székelykő. A reggelinél szavazásra bocsátottuk a kérdést, mi legyen a délelőtti program, miután délután négyre beszéltem meg a torockószentgyörgyi kúriában a borkóstolót. A józan észre hallgatva a Tordai-hasadék mellett döntöttünk, hiszen a Székelykő megmászsása, az esőzések miatt, aznap veszélyesnek tűnt. Szóval autóba ülni Borrévnél jobbra Torda felé, Mésző falunál balra és már ott is vagyunk a hasadékánál. Rövid tanácskozás, hogy is legyen a túra, legutóbb visszafordultunk, most elhatározzuk, hogy körbe megyünk. A belépő jelképes és elindulunk a Hesdát patak mentén, a sziklafal mellett, csodálatos és egyedülálló látvány. A hasadékban összeismerkedtem egy erdőszentgyörgyi hölgygel, akivel igen jól beszélgettem. Erdőszentgyörgy a szülővárosomhoz, Nyárádszeredához igen közel fekszik. A hölgy budapesti barátait ismertette, egy héten keresztül, Erdély szépségeivel és estére ők is Torockóra készültek. Kiértünk a hasadékból és ettünk egy jóízűt, miközben szépen begyűltek a turisták.

Na akkor indulás vissza Torockóra, pont időben vagyunk a borkóstolóra. Megérkeztünk a kúriához, beültünk a borospincébe, ahol a sommelier-vel beszélgetésbe elegyedtünk, elmondta, hogy a felesége székely, Magyarországon élt, de haza kellett térjen Erdélybe, mert „nem volt

mibe kapaszkodjon a szeme”. Szép. Miután minden potenciális borkóstoló megjelent, hallhattunk egy szép előadást, inkább volt ez előadás, mint egy klasszikus borkóstoló. A borok rendkívül finomak voltak (két rizling, fehér leányka, muskotály és egy merlot-cabernet sauvignon cuvé), a sajtok nemkülönben. A borkóstolás után két autóval indultunk vissza, s mi akik kimaradtunk gyalog vágtunk neki az útnak, szitált az eső és mi mentünk párhuzamosan a Székelykővel, nagyon hangulatos volt. A szállásra visszatérve Enikővel, a háziasszonyunkkal nagy egyetértésben végiganekdótáztuk az estét. Sok mindent megtudunk Enikőről, többek között azt, hogy 1984-ben Németországba bajor földre települtek ki, hogy négy nyelven beszél, hogy ősi torockói család sarja, hogy számára is a világ legszebb helye Torockó, pedig már igazán sokfelé járt a világban. Elmondja, hogy nem javasolja, hogy másnap a Remetei-sziklaszorosba menjünk, hiszen a hegyi patakba – ha az igazán szép helyekre el akarunk jutni – néhol mellkasig érő hideg vízben kell gázolnunk, szerinte az egy meleg, nyári napra való túra. Megfogadom a tanácsát. Nagyon kedves, közvetlen teremtés, majd éjfélig beszélgetünk, nagyon kellemes hangulatban. A harmadik nap reggel: erkély, Székelykő, gyönyörűség. Előre indultam, hogy a többiekkel is tudassam a tervmódosítást, hiszen úgy állapodtunk meg, hogy kilenc órára mindenki az itatónál lesz az autókkal, hogy ne legyen idővesztés, hiszen Tövis oda-vissza kb. 100 kilométer, a túra két óra, így a délutáni falunapi rendezvényekre már itthon is va-

gyunk. Azt javasoltuk, hogy, aki nem járt még a Székelykő tetején az válassza azt a túrát, a többiek pedig az Ordaskő felé vegyék az irányt, arra vannak a régi vasbányák. Enikő azt mondta, hogy van olyan vendége, aki minden évben jön és mindig az Ordaskőre mászik fel. Reggeli után megnéztük Anna nénit, akinek a szép magánmúzeumát tavaly megcődáltuk és aki nagyon jó médiaszereplő lenne. (direkt rákérdeztünk, szerencsére Ida néni is jó egészségnek örvend). Tehát a csapat kettévált és nagy tettek vártak mind a két csoportosulásra. Lassú léptekkel, de szilárd, megingathatatlan magabiztossággal róttuk a métereket. Azt hiszem sosem látott nyomvonalon közelítettük meg és értük el az egyik sziklaormot, ami nem volt túl magasan, de csodálatos kilátást biztosított. Szó ami szó a csapat elfáradt. Közben egy szentgyörgyi bácsi is ide jött fel az unokájával és két kutyájával, a vizslát Fickónak hívták, nagyon kedves kutyus volt. Közben beszédbe elegyedtünk a bácsival, aki elmesélte, hogy nagy vadász, de mióta a városiak ide járnak vadászni, neki elment a kedve, pedig micsoda vaddisznókat lőtt valamikor. Gyorsan átvettük a térség szociográfiáját, az épülő autópálya állapotát. Elkértük a távcsövé, úgy hogy szerencsénk volt látni a csapat másik felét, amint a szemközti Székelykő csúcsát hódítják meg éppen. Megkérdeztük, hogy hol találjuk a vasbányákat, azonban azt mondta, hogy innen még messze van, a mai nap már ne vágjunk neki. Tehát visszaindultunk a faluba, immáron a már mások által is használt úton. Így is lehet, de úttörőnek lenni az az igazi.

Nézzük meg a falunapokat, és elkezdődött, belevetettük magunkat a forgatagba. Előtte még beszereztünk egy Kós Károly emlékkönyvet egy árusnál. A Kriza János művelődési ház udvarán nagy bográcsokban főtték a finomságok. A színpadon a fúvósok fújták, majd a torockói fiatalok táncoltak. Ezután megnéztük a falu unitárius templomát. Ezután megettük a finom vacsoránkat és visszaindultunk a művelődési házba, ahol a James Band már javában muzsikált, alig léptünk be a táncterre, amely már zsúfolásig megtelt, az énekes rögtön köszöntött minket: „Üdvözljük debreceni barátainkat!”. Fergeteges hangulat volt, még egy kalotaszegi zenekar is megjelent, akik mindenkinek elhúzták a nótáját. Miután kinőtáztuk magunkat, visszatértünk a táncterre, a színpadon épp Dancs Annamari, a sepsiszentgyörgyi énekesnő fejezte be a műsorát. A bál reggelig tartott és kiválóan szórakoztunk. Negyedik nap. A szokásos, fásultság és szomorúság, hogy megyünk haza. Reggeli. Jóízű beszélgetés Enikővel. Hosszú búcsú Mariakától. Indulás haza. Egy gyönyörű útvonalon, a Hideg Szamos völgyében eljutunk a Bélesi tóig, ahol ejtőzünk és napozunk egy kicsit, a szikrázó napsütésben. Bánffyhyunad felé, látszanak a kalotaszentkirályi, magyarvalkói, magyargyerőmonostori templomok tornyai és látszik a Vigyázó hatalmas csúcsa, ezt majd legközelebb.

CSA

Kirs Mónika: Kereszt, templom, ima, Isten — Erdélyi költők vallásos versei (1. rész)

A költők, írók sajátossága, hogy mindent felfokozva élnek meg, mindent nagyító alatt vizsgálnak, elemznek. A költő érzékeny hangszer. Lelkén a hírokat hol az Úr, hol a szerelem anyyala pengeti.

A vallásos versek vizsgálatakor a következő kérdésekre próbáltam választ találni: milyen különleges esemény buzdíthatta a költőt a vers megírására?; milyen lehet a kapcsolata Istennel, a vallással?; hogyan tárja elénk az érzéseit?; mit várhatunk a cím alapján?; milyen költői képekkel éri el a kívánt hatást?

Az elemzésre szánt versek Ady Endre, Reményik Sándor, Áprily Lajos, Dsida Jenő, Jékely Zoltán, valamint Kovács András Ferenc alkotásai.

Ady Endre Istenes verseit olvasva mindig a bűnbánó gyermek képe az, ami először beugrik.

A **Krisztus-kereszt az erdőn** című versben az apa-fia viszonyon keresztül ábrázolódik az Isten-gyermek kapcsolat. Nagyon szép képként láttatja velünk a költő a gyönyörű, hólepte erdélyi tájat: „Havas Krisztus-kereszt az erdőn / Holdas, nagy, téli éjszakában: / Régi emlék. / Csörgős szánkóval / Valamikor én arra jártam.”

Az erdő mélyén lévő keresztet—akárhányszor mennek el előtte—édesapja mindig megsüvegegi, ezáltal adva meg a tiszteletet a Mindenhatónak. A gyermek Ady ezt nem teszi meg. Neveti a vallást, nem érzi még a súlyát: „Apa, fiú: egy Igen s egy Nem”.

Eltelnek az évek, megtöri a sors a költőt, s utólag – jóvátételként – lélekben végre megadja a tiszteletet: „Ott röpül szánom az éjben / S amit akkor elmulasztottam / Megemelem kalapom mélyen.”

Az idő múlásával párhuzamosan erősödő vallásosságot láthatunk az **Úr érkezése** című versben is. A vers szépsége a hihetetlen egyszerűségében rejlik.

Ady Endre: Krisztus- kereszt az erdőn

Havas Krisztus-kereszt az erdőn,
Holdas, nagy, téli éjszakában:
Régi emlék. Csörgős szánkóval
Valamikor én arra jártam
Holdas, nagy, téli éjszakában.

Az apám még vidám legény volt,
Dalolt, hogyha keresztre nézett,
Én meg az apám fia voltam,
Ki unta a faragott képet
S dalolt, hogyha keresztre nézett.

Két nyakas, magyar kálvinista,
Miként az Idő, úgy röpültünk,
Apa, fiú: egy Igen s egy Nem,
Egymás mellett dalolva ültünk
S miként az Idő, úgy röpültünk.

Húsz éve elmúlt s gondolatban
Ott röpül a szánom az éjben
S amit akkor elmulasztottam,
Megemelem kalapom mélyen.
Ott röpül a szánom az éjben.

Ady Endre: Az Úr érkezése

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva
vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.

Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon
De háborús éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.

Képi eszközökkel és ellentétekkel éri el az erős hatást. Jelzők: *csöndes, váratlan, néma, igaz, fényes, nagyszerű.*

Időhatározóval kezdődik a vers, egy pillanatot ragad ki az életéből. Elkeseredetten vonszolja magát és nem lát reménysugarat. Ekkor érinti meg a Mindenható a jóságával: „Mikor elhagytak, / Mikor a lelkem roskadozva vittem / Csöndesen és váratlanul / átölelt az Isten”

A második strófa két ellentétet is mutat. A hangoskodó, kérkedő hang nem jellemző Istenre. Ő őszintén, csendesen fejezi ki a szeretetét: „Nem harsonával, Hanem jött néma, igaz öleléssel”

És nem a napfényben, mindenki figyelmét felhívva magára, hanem a baj, a gond mélységes éjszakáján. Ezt mutatja a „háborús” jelző: „Nem jött szép, tüzes nappalon De háborús éjjel.”

A harmadik szakasz önvallomás. A hiúság—mint egyik főbűn—levetésével, megtagadásával meg is tudja, meg is akarja tartani hitét: „És megvakultak / Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom, / De őt, a fényest, nagyszerűt, Mindörökre látom.”

Ady Endre Isten felé fordulása a haláláig megmarad. Sőt! Isten egyszülött fia, Jézus, utolsó szavait kiáltva búcsúzik el a földi létől: „Éli, éli Lama sabaktani, azaz Istenem, Istenem, miért hagytál el engem.”

Reményik Sándor János evangéliuma c. versének elején a négy evangélista közül szándékosan kihagyja a felsorolásból Jánost. Szeretettel beszél róluk: ez derül ki a „tündöklő fejük” jelzős szerkezetből. További érdekesség, hogy a három evangélistát a betlehemi jászol köré helyezi. Mintha az Újszövetség első része elevenedne meg. Szavakba önti a szeplőtelen fogadtatást. „rejtelmesen bár / s természetfölöttin fogantott”.

Kiemeli, hogy az Isten fia valóban védtelen embe-

ri lényként, emberi módon, és nem megkerülve a folyamatot, született: „S emberi lényként, tehetetlenül / babusgatásra várón ott piheg.”

A 2. vsz. felsorolásaiban ellentétek sorát olvashatjuk. Mindezt annak jelképeként, hogy a hit és a születés misztériuma folyton elnyomódik a hétköznapi világ által: „vad világban”. Ellentét pl. bús ködcsillagfény, bús állati páradicsfény. Jelzők: nyomorú, emberi, mostoha.

A 3. vsz. már az első szóval „De János messze áll és egyedül” szembeállít mindent az előző szakasszal. A felsorolás egyre erősíti a mondanivalót, mely végül kirobban: „Nagyobb, nagyobb, ó nagyobb a Titok.”

A 4. vsz. első sora szinte mint egy távirat: „János, evangélista, negyedik” A képi világ: a világ vége vagy kezdete, vad-szikla völgy, örvény. Az igék: áll: biztonság, hajol: alázat, feszül, kipattan, robajlik, verőn, megrendül. Milyen csodálatosan építi fel a sorokat, s végül csak annyit mond: „Kezdetben vala az Ige, s az Ige testté lőn.”

Tudjuk, hogy a négy evangélista közül Máté, Márk és Lukács evangéliuma rendkívüli módon hasonlít egymásra. Jánosé sokban eltér. Talán ez a gondolat vezette a költőt is. Az 1939-ben született verset két szemszögből vizsgálhatjuk.

Egyik verzióban a főszereplő: maga János evangélista, s a téma az a tanulmá-

nyokkal bizonyított tény, hogy János evangéliuma eltér a másik három evangélista művétől. Ebben az esetben a mű tökéletesen megerősíti ezt a gondolatot. János teljesen más-hogy gondolkodik a Jézus mellett átélt eseményekről, Jézus tanításairól.

Másik verzióként a főszereplő: Ravasz László, amire a cím alatti utalás hívja fel a figyelmünket, hiszen neki dedikálja a költő a sorokat. (Vagy pedig azért ajánlja neki, mert ő is volt már kívülálló, ő is máshogy vélekedik a dolgokról?)

Miért vajon? Mi történt 1939-ben Erdélyben vagy Ravasz László életében?

Ha pontos adatokat nem is tudunk, annyi azért kiderül, hogy Ravasz László teológusnak tanult, segédlelkész majd püspök volt. Missziós munkát végzett az I. világháború alatt. Irodalmi munkássága eltéphetetlenül Erdélyhez fűzi. A neki ajánlott versben — ha párhuzamot vonunk János evangélista és Ravasz László között — e gy a megszokott ösvényről letérő, vallást más-milyen szemszögből vizsgáló a hitet másképp megélt férfi képe rajzolódik ki.

Ebből a szempontból az első két strófa elemzése ugyanúgy marad, de a következőben Reményik Ravasz munkásságára utal. „Messze áll és egyedül.”

„Kihull az ő külön történetéből, / kihull mindez és idegen”

A Jézus születése körüli képi világ más gondolatokat is előhozhat. A születés egyben remény is egy új életre. (Vajon Ravasz László megváltozó gondolkodásmódjára utal ezzel? Születő új ember, változás, az eddigi életének újragondolása?)

(folytatása következik)

Reményik Sándor: János evangéliuma

Ravasz Lászlónak

Összehajolnak Máté, Márk, Lukács,
És összedugják tündöklő fejük
Bölcse körül, mint a háromkirályok,
Rájok a Gyermek glóriája süt.
A gyermeké, ki rejtelmesen bár
S természetfölöttire fogantatott:
De fogantatott mégis, született
S emberi lényként, tehetetlenül,
Babusgatásra várón ott piheg.
A gyermek, a nő örök anya-álma,
Szív-alatti sötétből kicsírázott

Rongyba, pólyába s egy istálló-lámpa
Sugárkörébe. Bús állati pára
Lebeg körötte: a föld gőz-köre.
A dicsfény e bús köddel küszködik.
Angyal-ének, csillagfény, pásztorok
S induló végtelen karácsonyok,
Vad világban végtelen örömmök
Lobognak, zengnek -- mégis kód a kód.
S mindez olyan nyomorún emberi
S még az angyalok Jóakarata,
Még az is emberi és mostoha.

De János messze áll és egyedül.
Nem tud gyermekről és nem tud anyáról,
Nem születésről, nem fogantatásról,
Csillag, csecsemő, angyalok kara,
Jászol, jászol-szag, - József, Mária,
Rongy és pólya, királyok, pásztorok,
Induló végtelen karácsonyok:
Nem érdeklik - vagy mint rostán a szem
Kihull az ő külön történetéből,
Kihull mindez, és mindez idegen,
Apró, földízú, emberi dolog.
Nagyobb, nagyobb, ó nagyobb a Titok!

János, evangélista, negyedik
Külön áll, világvégén valahol,
Vagy világ-kezdetén, vad szikla-völgyben
S a fénytelen őrvény fölé hajol.
És megfeszül a lényé, mint az íj,
Feszül némán a mélységek fölé,
Míg lényéből a szikla-szó kipattan
S körülrobban a zord katlanokban
Visszhangosan, eget-földet-verőn,
Hogy megrendül a Mindenség szíve:

Kezdetben vala az ige.
S az Ige testté lőn.

1939

Reményik Sándor

Kolozsvár, 1890.-Kolozsvár, 1941.

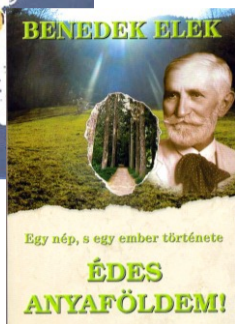
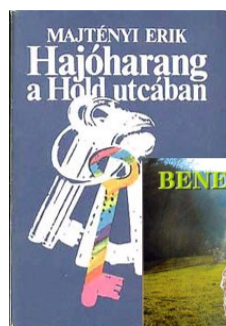
Témaválasztásom oka:

A kíváncsiság. Mi a vallás, mi a hit? Lehet-e pontos definíciót adni rá? Sokszor és sokféleképp üldözték, tiltották, mégis létezik. Miért? Ezek a gondolatok szaladtak végig az agyamon, mikor a vallásos irodalom, mint téma először szóba került. A hit és a versek kapcsolatát vizsgálni már eleve érdekes téma - de ha az erdélyi irodalom speciális voltát vesszük, - rá kell döbbernünk, milyen izgalmas kirándulást ígér ez a fajta összefüggés.

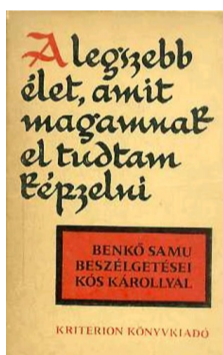
Nekifogtam hát a kutatásnak, keresgélésnek. Érdekeltek a költőkben kavargó érzések, melyek a valláshoz köthetőek. Erdélyi irodalom és hit, ez lett a témám.

Kirs Mónika

„Íme költészetünk személyleírása. Neve romániai magyar költészet. Állampolgársága: román. Nemzetisége – nyelve, hagyományai: magyar... Szülőanyja és dajkája: Erdély szellemi öröksége...” Kányádi Sándor

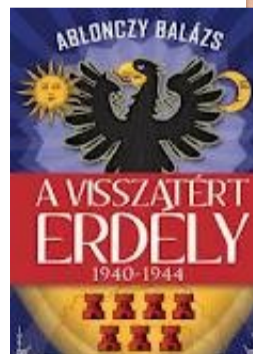
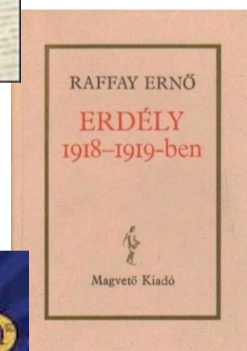
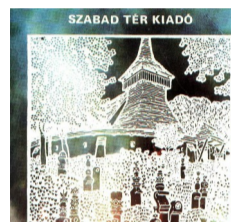
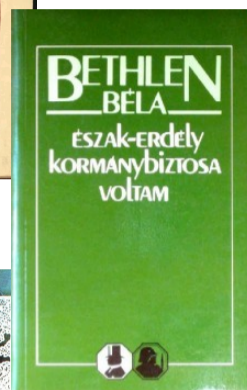
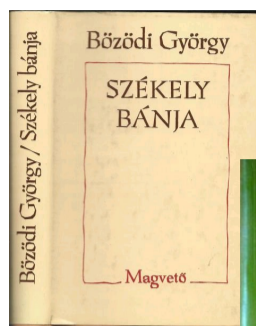
Az egyesület, Alapszabályban rögzített kulturális tevékenysége körében, fontosnak tartja az erdélyi magyar irodalom, valamint az erdélyi kultúrával, történelemmel foglalkozó szakirodalom, memoáriródalom megismerését és népszerűsítését. Ennek keretében olvasókört indít az egyesület kötetlékein belül.

Az olvasókörok, mint a civil kezdeményezések iskolapéldái, a reformkori Magyarország kulturális megerősödését, a feudalizmus sötétségéből való kilábalását nagyban segítették. Az olvasókörok (kaszinó, olvasó múzeum stb.) nem pusztán, a mai értelemben vett könyvtárként funkcionáltak, hanem felvállalták a hagyományörzést, irodalmi művek színrevitelét, a tagok kölcsönös segélyezését, ismeretbővítését. Fontosságuk és eredményességük, az önkéntes kezdeményezés által felszabadított közösségi tenni akarás révén, a vidéki, falusi, tanyasi és szórványmagyarság műveltségének kialakításában és a generációk közötti hagyományozásában áll. (a témáról lásd bővebben: Szentí Tibor: A metaforikus értelmű kert-Magyarországból valóságos olvasóköri nemzet lehetnénk)

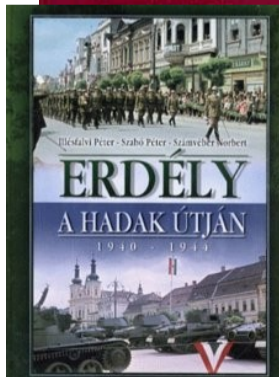
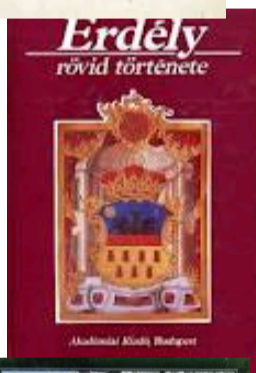
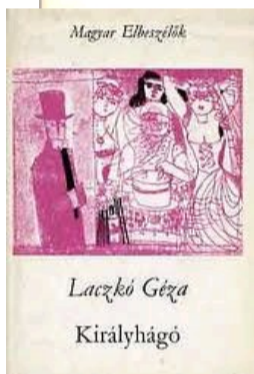
Milyen üzenete lehet számunkra a XXI. században az olvasóköri mozgalmaknak?

Alapvetően ugyanaz, mint a 19. században, csak most nem az analfabetizmussal és az iskolázatlansággal kell megküzdenünk, hanem a fogyasztóvá degradált embert kell visszavezetni egy egészségesebb, értelmesebb élet útjára. A tudásszerzésnek, ismereteink bővítésének mára – kis túlzással – egyetlen céljává vált, hogy az értékhierarchia csúcsán a fogyasztás hegemoniáját mi magunk is megtámogassuk egy kicsit. Célunk tehát ennek az értékrendszernek a felülvizsgálata.

Kirándulásaink során mindig fontos szerepet szánunk az irodalmi kap-

Könyvajánló

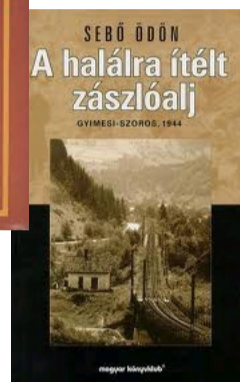
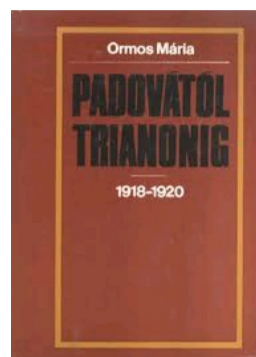

csolódási pontoknak (látogatásaink csak felsorolászerűen: Kölcsey Ferenc szülőháza Szódemeteren, Ady Endre szülőháza Érdmintszenten, Áprily Lajos parajdi és nagyenyedi éveinek helyszínei, a nagyenyedi Bethlen kollégium, a csucsai Boncza kastély, a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnázium és Benedek Elek tanítóképző, Tamási Áron szülőháza Farkaslakán, Ady Endre kalotaszentkirályi szobra, Kós Károly sztánai háza, a koltói kastély Petőfi nászútjának a helyszíne stb.).

Az erdélyi magyar irodalom definiálása természetesen sok nehézségbe ütközik (lásd Papp Ágnes Klára tanulmányát: A csirkepaprikás-elmélettől a töltöttkáposzta-modellig- A kisebbségi irodalom újraértelmezési lehetőségei a posztkoloniális kritika tükrében). Mi az olvasókörben az alábbiakat tekintjük támpontnak: a szerző születési helye a mai értelemben vett Erdély (a történelmi Erdély, Bánság és a Partium); a mű témája, színhelye Erdélyben játszódik, erdélyi ihletésű.

A témához nyitott fórumban lehetőség van a szerzőkről, könyvekről diskurzus folytatni és ajánlásokat tenni egymásnak. Egy-egy könyv már eddig is kézről-kézre járt, kirándulásaink során megleveledtek az olvasottak, vagy a kirándulás utáni olvasás volt sokkal izgalmasabb (legjobb példaként említhetném Jókai Mór- Egy az Isten c. regényének torockói helyszínét). Csak bátorítani tudok mindenkit, hogy forgassa az erdélyi írók és költők munkáit, mert varázslatos világ fog feltárulni előtte.

CSA

„Az irodalmi nemzetet – mint minden nemzetet – az a bizonyos, „mindennapi népszavazás” tartja össze. Vagyis egyéni döntések az együvé tartozás mellett. Mihelyt az összetartozás-tudat az írókban, kifejezése a szellemi életben elhalványul, vagy elnémul, az irodalmi nemzet gyöngül, a minőség rokkan, a tehetség elbátortalanodik, az értelem eleven erői elszikkadnak, a szellemi élet vérkeringése elakad. A nemzet megszervezi”

Pomogáts Béla

- Nem volt szokás fiam. A családban nem volt szokás ilyen hosszú életet élni...

Bele-belekezd. Komótosan, türelmesen. Neki-nekiindul, mint a szekér, ami sárba ragad a lejtőn s harmadik-negyedik nekirugaszkodásra tudják csak kitolni onnan. Sötétszín kendőjén a bog úgy szorul, hogy nem is tudom, hogy tudja esténként megoldani.

Ülünk, s a vékonyodó bőr évtizedei, mint valami végeérhetetlen filmfolyam zakatolnak a szobakonyha falán, tisztára Lumiere-vetítés. Vibrál a kép, fakó, színehagyott, ragasztgatott kópia, s alámondja a kilencvenhárom huzatos évet.

A sezlon fölé zuhant gerendák füstmáza, s a kamrából hátunkra mászó hideg beburkol, kezeink helyén a jégdarabokat összepásztjuk. Rossz vérkeringés és reszkető kíváncsiság. Mozaik, puzzle és genetika.

Mesél. Meséjét megtoldom s benne járok én is, ott vagyok a tankesapdák között, valamilyen felismerhetetlen hadsereg koszos zubbonyában, kezemben történelemkönyv és vaktöltények. Fejem fölött kalinkát, órát és deutschert járnak a lövegek s egy trikolór törött rúdját taposom mélyen az őszi sárba.

Szereda és Szentlászló között, ahol a Nyárád hozzábújik a kertvégekhez, a németek megpróbálták az orosz túlerőt megállítani. Negyvennégyben, valami ronccstelepre való század közepéhez közeledve. A bolttól, ahol ugyanannak a századnak a valamivel több, mint négy évtizeddel későbbi reinkarnációjában másfél lejes égetettcukor-fagyaltot tudtam venni, egészen a szőlőig lövészárkok voltak. A muszkák azonban mögöttük kerültek és dicsőség felszabadító harcukban mintegy nyolc hónap alatt végigszántották az erdélyi dombokat, hegyeket, kitódultak az Alföldre és hazazavarták a hitleriánusokat.

- Fekete kenyerek voltak, fekete volt a kenyerek...

A képzetek, a képzelet s a tények indái összegubancolódnak, mindig egy-két új, eddig nem hallott részlet, de az ismétlődések nem az unalom vájatában járnak

- Nagyapád megszökött, az erdőben fogták el...három évet volt hadifogságban s aztán hazajött...

- Sokan nem jöttek...fiatalemberek...Földvárán is sokakat megkínóztak...

Nevek jönnek ismeretlenül és huzatosan. Átvesszem, mint a lapótyát, kenyérsütés napján. Kilencven valahány, a század maradt ugyanaz, ami torzóban hagyta a családot s ezt a népet itt a Maros vízgyűjtő területén a Bekecshez közel, s odább a Tatrosig, vagy fene tudja, tovább, s még északra, délre, ahova csángálhat, kószálhat aki jobb híján történelem-továbbképzést tart, vagy az igazság s a gázság ösvényeit fürkészi.

Hajnali öt óra a gáz megszisszen a vaskályhában s a ráncok táncra perdülnek a kézfejen, amint a tészta dagasztani kezd. Elementáris erő és játszi könnyedség, amíg a tészta kel, a kemencében fellobban a kukoricakóré lángja s várja, hogy ropogósra süthesse a káposztalevélen a kovászt, a sót s a lisztet. S mikor már rég a paducokra, márnákra s balindokra várok a bungaluban a kenyerek fekete héját a nagykes életlen felével leveri a tyúkoknak, a vackorfa alá, a gabonás mellett.

- Azt hittük nem lesz rosszabb...s aztán kulákok lettünk, egyszer csak.

- Jöttek s kimérték a hombárt, üresre egészen. Bustyaárpi volt, még él, arra fel lakik a felszegen.

- Nagyapád szerzett pénzt s úgy visszamérték.

- S azután szegény apád nem tanulhatott...

Ülünk a valószerűtlenség örvényében, a zavaros Nyárád-víz neki-nekicsap a ház falának s az ajtó bepárasodott üvegén át a templomtorony is megroggyanni, inogni látszik. A ribizliú s a zsírosbödön a lesütött hússal vacogni kezd, mint szánkban a fogak s a fogak emléke. Reszketünk s a bánat és a ténszerűség nagy sugárban ömlik az ereszcsonnán bele a sánca, bele a szívekbe, bele a mostba, ebbe az időtlen pillanatba, ebbe a fegyvertelen állóháborúba.

- Nagyapád előbb enni adott a napszámosoknak, s csak ha enni tudtak, akkor vette fel őket...

- A tárkonyos bárányleves szerette, s a leves közben is vizet ivott...

- Nem akarta, hogy elmenjetelek... az anyatársék sem...

- Istenem, apád az iskolából a kollektívba került... igazgató...a kollektívba...

- Anyádnak jó természete van...hibásak, hogy nem engedték egyetemre, milyen jó esze volt pedig...de mit szól a falu, mit szól a falu...

- Osvátné ott az adórjáni híddal szemben...mondogatta, hogy Andráska, amilyen gyönyörű gyermek volt...uradalmuk volt, most a Péteréknek van sütődéjük ott, ahogy megyünk ki azon a temetőbe...

Hosszú életét jóváhagyom, lepecsételem, mint egy hivatal. Nem tehetek mást, minden papír, minden emlék és minden felejtés a helyén van. Tavaly még járt a kertben gyomlált és egészen a kultúrházig kimerészkedett, ha elesik, vajon ki szedi össze. A szalmakalap karimája hatalmas glóriaként szaladja körbe a fejét, görnyedve és lassan jár, a bot valahogy nem illik hozzá, minden lépéssel egyre kisebb, pedig ott vagyok szorosan mellette, nem távolodik tőlem, nem távolodom tőle.

- Nem volt szokás fiam...

A szalma melegen zörög a paplan alatt s felette Mária, Jézus s a báránycák, mellette varrottas, az ágyhoz tolvaj a tévéállvány, hozzásimulva a régi zongorabillentyűs rádió, amin recsegett noviszád és a hajóvonták találkozásait mindegyre tiltotta a bemondó. Egészen közel a kredenc, az alsó részben pléhtányéron a lapotya, s a keményre főzött puliszka, az unokák fényképei a vitrines részben a csészék előtt, mint valami fotókiállítás, a kék egészségügyi szesz, bedörzsöléshez, a hangosan kattogó óra, előtte a fodormentás vegyepálínka, s a jobboldali fiók telis-tele gyógyszeres dobozokkal. Skatulyák, üvegcsék, fiolák, kemikáliák mik az időt, ami kivilágítatlan utcákon bolyong Nyomat, Adorján, Szentháromság, Tompa, Szentlászló felé, szóval az időt nem gyógyítják, sem azonnal sem kúrászerű alkalmazással.

- Ki kell meszelni, még az őszen, a hideg előtt ki kell meszelni...

S a fehér mézre váró falon továbbküzdi magát a képek, egymásba folynak és áttűnnek egymáson.

Kemény János: Kakukkfiókák (önéletrészlet)

A polihisztorok kora lejárt. Mégis tudnunk kell, hogy Erdély bővelkedett univerzális és önfeláldozó egyéniségekben, akik a történelem vészterhes időiben csillogtatták meg az emberségesség erényét és ezzel párhuzamosan váltak szakmájuk, szakterületük legkiválóbb művelőivé. Visszaemlékezéseik, életük rekonstrukciói izgalmas, több síkon játszódó, sok szálon futó történetek. – Csiki András, kritika

Néha illik elővennünk egy régi könyvet, újraolvasni különböző életszakaszainkban. Ugyanakkor érdemes kutakodnunk is könyvtárak mélyén, antikváriumokban és elfelejtett, elfeledtetett életművekben. A Trianon utáni erdélyi magyar irodalom egy mesés irodalmi aranybánya, javarészt az anyaországi kánon főáramán kívül eső szerzőkkel és alkotásokkal. Komoly restanciája a magyarországi irodalomtörténet írásnak és oktatásnak, hogy magas színvonalú,

nőnk, Nyíró Józsefünk, Bánffy Miklósunk és volt egy bizonyos báró Kemény Jánosunk (a sor igen hosszú).

Mint azt a Kriterion Kiadó gondozásában 1972-ben megjelent posztumusz kötet címe is jelzi, a történelmi, erdélyi családban született báró egész életében kakukkfióka volt. Amerikában született, miután édesapja váltóügye miatt a család emigrációra kényszerítette az édesapát. Az apa halála után a színésznő-édesanyával és három testvérével hazatérő gyermek megismeri, hogy milyen a teljes kiszolgáltatottság, a nagyapánál élnek a Jára-völgyében fekvő Alsójárán és lényegében a család tartja el őket. A kolozsvári és bécsi iskolaévek után nagy fordulat következik be az életében és örököse lesz a Marosmentén egyik legszebb ékszerének a marosvécsi kastélynak. A két világháború között vagyunk és Kemény János megváltozott élethelyzetében az erdélyi magyar irodalom újrászervezésére (a Helikon Íróközösségének megszervezése), a kolozsvári színjátszás életben tartására áldozza szinte teljes családi vagyonát. A mecénás mintapéldája, aki a második világháború után, mindenből kiforgatva mészégetőként dolgozik, majd szegénységben, de műveit olvasva, bé-

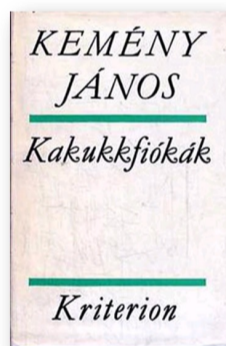
kében halt meg.

Közvetlenül a halála előtt regény- és drámaírói sikerek, irodalomszervezői munkák sora után lát neki önéletrészletének, melynek mindössze az első darabját sikerül befejeznie, mely az Erdélybe történő visszaérkezés és az Ószirózsás forradalom közötti időszakot dolgozza fel. A Kakukkfiókákban betekintést nyerhetünk a trianoni traumát megelőző kor erdélyi arisztokráciájának életébe, hiteles, pontos korrajzot kapunk a századfordulót követő erdélyi közhangulatról, például a román-magyar együttélés nem feltétlenül nemzetiségi alapú „döccenőről”. Utazhatunk a történelmi Erdély különböző vidékein, az aranyosmentén, a Jára-völgyében, a Marosmentén, Kolozsváron, a Mezőségen. Utazunk egy finom lelkületű, érzékeny gyermek és fiatal kamasz történetében, akinek az életét egy viszontagságokkal teli életbe belebetegedett író írja. Mégis a regény humorral, öniróniával teli, mindemellett szerzője nagyfokú társadalom- és emberismeretről tesz benne tanúbizonyságot.

A mű az erdélyi memoár-irodalom kitűnő darabja, annak a sajátosan Erdély-szellemiségéhez köthető emlékiratoknak a sorába illeszkedik, amiknek kap-

csán Pomogáts Béla már 1920 előtt látni véli a erdélyiség, a transzilvanizmus gondolatának formálódását. Ennek megfelelően a maga korában sem egyedülálló, hiszen előtte jelent meg Tamási Bölcső és bagoly című regénye, közvetlenül utána pedig Majtényi Erik Hajóharang a Hold utcában című könyve.

A helikonisták irodalom felfogásához híven mély humánus, pacifizmus hatja át, árnyalt, objektív, szélsőségektől mentes helyzetértékelés és felülemelkedettség jellemzi – ezek pedig olyan erényei a könyvnek, amelyek nyilván azon közegben teszik divatossá és ajánlásra érdemesnek, amely közeg értékei ezen erősségeket. Éppen ezért bármely időben lehet aktuális és bármely korban lehet ódivatú – főként a poszt-posztmodern térhódítása közepette és egy értéklúgózott világban.

termékeny írói, költői, szerkesztői pályák maradnak, maradtak hangsúlyozatlanul. Görömbei, Pomogáts, vagy Takaró (hazai pályán Kántor és Láng stb.) határon túli literatúrákkal foglalkozó művei kétségtelenül enyhítenek valamit a problémán, de az ismereteink még mindig elégtelenek. Mert Sütő, Tamási, Kányádi és Wass mellett volt nekünk Makkai Sándorunk, Kacsó Sándorunk, Karácsony Be-

Kemény János sírja a marosvécsi kastély kertjében (a háttérben Wass Albert sírja)

Irodalmi kvíz

1. Kinek a versciklusából idézünk? *"tájak ahol a keserű számban édessé izesül!"* (Vannak vidékek)

Reményik Sándor
Dsida Jenő
Tompai László
Kányádi Sándor

2. Kinek a verséből idézünk? *"Epévé változzék a víz, mit lenyelvek, ha téged elfelejtetek! Nyelvémen izzó vasszeget üssenek át, mikor nem téged emleget!"* (Psalmus Hungaricus)

Farkas Árpád
Dsida Jenő
Sütő András
Kányádi Sándor

3. Hol született Sütő András?

Székyudvarhely
Szatmárnémeti
Marosvásárhely
Pusztakamarás

4. Melyik költőkhöz köthetők az alábbi településnevek? Brassó, Parajd, Nagyenyed, Kolozsvár, Budapest, Szentgyörgypuszta.

Ady Endre
Áprily Lajos
Wass Albert
Reményik Sándor

5. Ki nem volt az Erdélyi Helikon íróközösség tagja?

Kuncz Aladár
Dsida Jenő
Ady Endre
Áprily Lajos

6. Hol született Tamási Áron?

Nagygalambfalva
Pusztakamarás
Kisbacon
Farkaslaka

7. Az alábbiak közül melyik egy ismert Wass Albert regény címe?

Egy lócsiszár virágvasárnapja
Adjátok vissza a hegyeimet
Advent a Hargitán
Úz Bence

8. Hány kötetes Tamási Áron Ábel sorozata?

2
1
3
5

9. Melyik erdélyi írók nem emigrációban halt meg?

Páskándi Géza
Reményik Sándor
Nyíró József
Wass Albert

10. Hogy hívták a két világháború közötti legfontosabb erdélyi magyar nyelvű kiadót?

Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület
Erdélyi Szépművés Céh
Erdélyi Kárpát Egyesület
Erdélyi Helikon

11. Kit nevez az irodalomtörténet Erdély Petőfijének?

Szentiványi Mihályt
Kemény Jánost
Tompai Lászlót
Kós Károlyt

12. Melyik nem Kányádi Sándor kötetének a címe?

Valaki jár a fák hegyén
Atlantisz harangoz
Sörény és koponya
Felemás őszi versek

13. Kinek a fia volt Jékely Zoltán Kossuth-díjas költőnk?

Kós Károly
Áprily Lajos
Tamási Áron
Nyíró József

14. Melyik írók/költőnk nem a mai Erdély területén született?

Tamási Áron
Tersánszky Józsi Jenő
Köksey Ferenc
Gárdonyi Géza

15. Melyik nem Dsida Jenő vers?

Leselkedő magány
Ahogy lehet
Psalmus Hungaricus
Nagysütőtörtők

16. Melyik írók/költőnk nem a mai Erdély területén született?

Tóth Árpád
Kosztolányi Dezső
Majtényi Erik
Kacsó Sándor

17. Melyik költőnk nem a kolozsvári Házsongárd temetőben van eltemetve?

Szabédi László
Dsida Jenő
Reményik Sándor
Áprily Lajos

18. Kinek a művei a következők: Varjú nemzetiség, A székely nép építészete, Kalotaszeg, Az országepítő?

Vita Zsigmond
Gulácsy Irén
Kós Károly
Franyó Zoltán

19. Ki írta a Bartók Amerikában c. verset?

Olász Lajos
Bartalis János
Szilágyi Domokos
Kovács András Ferenc

20. Melyik írók/költőnk nem a mai Erdély területén született?

Arany János
Németh László
Ady Endre
Vörösmarty Mihály

21. Melyik város kulturális, irodalmi lapja a Székelyföld?

Marosvásárhely
Székelyudvarhely
Székelykeresztúr
Csíkszereda

22. Hogy hívták Marosvásárhely szépirodalmi lapját, mely 1954-1989 között jelent meg és főszerkesztő-helyettese volt többek között Sütő András?

Utunk
Termés
Igaz Szó
Irodalmi Jelen

23. Melyik kolozsvári írók regényei a következők: Agancsbozót; Kő hull apadó kútba; Hollóidő?

Karácsonyi Zsolt
Szilágyi István
Székely János
Bartis Attila

24. Melyik írók műve alapján készült Bacsó Péter: Hány az óra Vekker úr c. filmje?

Páskándi Géza
Szöcs István
Tamási Áron
Szilágyi Dezső

Megoldások:
1. Kányádi Sándor
2. Dsida Jenő
3. Pusztakamarás
4. Áprily Lajos
5. Ady Endre
6. Farkaslaka
7. Adjátok vissza a hegyeimet
8. Három
9. Reményik Sándor
10. Erdélyi Szépművés Céh
11. Szentiványi Mihály
12. Atlantisz harangoz
13. Áprily Lajos
14. Gárdonyi Géza
15. Ahogy lehet
16. Kosztolányi Dezső
17. Áprily Lajos
18. Kós Károly
19. Szilágyi Domokos
20. Vörösmarty Mihály
21. Csíkszereda
22. Igaz Szó
23. Szilágyi István
24. Páskándi Géza

TISZTÁS

AZ ERDÉLYI JÁRÓK KÖZHASZNÚ EGYESÜLET NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

KIADJA: ERDÉLYI JÁRÓK KÖZHASZNÚ EGYESÜLET (EJKE)

4032 DEBRECEN, VEZÉR U. 23. IV./10.

FELELŐS SZERKESZTŐ: CSÍKI ANDRÁS

LEKTORÁLTA: PAP GY. LÁSZLÓ

